

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 248/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovej v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenom jeho matkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Okresného súdu Komárno č. k. 17Nt/2/2019 zo 6. augusta 2020 a uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 1Tos/124/2020 z 9. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. marca 2021 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na ochranu manželstva a rodiny podľa čl. 41 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva podľa čl. 3 ods. 1 a čl. 9 Dohovoru o právach dieťaťa rozhodnutiami označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté rozhodnutia zrušiť.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľkin manžel a otec maloletého sťažovateľa bol v trestnom konaní odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 11 rokov nepodmienečne za zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. d) v spojení s § 138 písm. b) a j) Trestného zákona. Trestný čin spáchal závažnejším spôsobom konania – po dlhší čas a na viacerých osobách, a to na sťažovateľke, matke sťažovateľky a starej matke odsúdeného,

pričom maloletý sťažovateľ bol svedkom tohto konania. Odsúdený spáchal tento trestný čin v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody za trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 Trestného zákona.

3. Sťažovatelia považujú trest odsúdeného manžela a otca za extrémne vysoký. Proti odsudzujúcemu rozsudku podala sťažovateľka a jej odsúdený manžel [REDAKOVANÉ] odvolanie, ktoré bolo krajským súdom zamietnuté. Následne podali aj návrh na obnovu konania. Okresný súd návrh na obnovu konania zamietol. Krajský súd ich sťažnosť proti zamietnutiu obnovy konania zamietol. Sťažovatelia napádajú obidve zamietacie rozhodnutia, ktorými okresný a krajský súd rozhodli o návrhu na povolenie obnovy trestného konania.

4. V návrhu na povolenie obnovy predložili navrhovatelia dve skupiny dôkazov. Prvá skupina dôkazov sú skutočnosti preukazujúce situáciu rodiny odsúdeného, zdravotný a psychický stav syna odsúdeného (sťažovateľa), sťažovateľky, svokry odsúdeného, ich finančnú situáciu, ktoré sa mali odsúdením [REDAKOVANÉ] zhoršiť. Všetky tieto skutočnosti však boli súdu známe už v pôvodnom konaní. Druhú skupinu dôkazov tvoria rozhodnutia vo veciach, o ktorých sa navrhovatelia domnievali, že sa dajú aplikovať na prípad odsúdeného. Na verejnom zasadnutí boli navrhnuté ďalšie dôkazy, a to skúmanie psychického stavu sťažovateľky a prípadne aj maloletého sťažovateľa, ktoré súd však nepripustil, z dôvodu, že súd tieto skutočnosti nespochybňuje, avšak tieto skutočnosti súd nepokladá za skutočnosti doteraz neznáme. Okresný súd uzavrel, že navrhovatelia neuviedli a ani nepredložili žiadne nové skutočnosti, resp. dôkazy, ktoré by mohli odsúdenému privodiť priaznivejšie rozhodnutie. Skutočnosť, že odsúdený je momentálne odlúčený od rodiny, nie je porušením práva na rodinný život, ale dôsledok skutočnosti, že bol odsúdený na trest odňatia slobody. Je to trest za čin, za ktorý bol uznaný vinným.

5. O sťažnosti proti zamietnutiu návrhu na povolenie obnovy konania rozhodol Krajský súd v Nitre tak, že ju zamietol. Vo svojom rozhodnutí sa stotožnil s odôvodnením okresného súdu, ktoré ešte prehĺbil a vysvetlil zrozumiteľným definovaním jednotlivých pojmov. Vzhľadom na to, že návrh na povolenie obnovy vo svojej podstate smeroval k zníženiu dĺžky trestu, krajský súd hlbšie vysvetlil postup pri ukladaní trestu odsúdenému, objasnil najmä skutočnosť, že išlo o spáchanie trestného činu v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia, že neboli splnené podmienky na mimoriadne zníženie trestu odňatia slobody pod dolnú hranicu zákonom upravenej trestnej sadzby podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona. Preto uložený trest nie je v zjavnom nepomere k závažnosti činu a k pomerom páchatel'a a ani s účelom trestu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia sa pred ústavným súdom v konkrétnostiach sťažujú na neprimeranú výšku trestu odsúdeného manžela sťažovateľky a otca sťažovateľa. Ich ústavnú sťažnosť je možné chápať aj ako vyjadrenie nespokojnosti s nedostatkom empatického prístupu okresného súdu k situácii, v ktorej sa nachádzajú, prípadne nechoty priaznivejšie upraviť výšku trestu s ohľadom na preferenciu najlepšieho záujmu dieťaťa a práva na rodinný život. V tomto kontexte poukazuje na čl. 41 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a čl. 3 ods. 1 a čl. 9 Dohovoru o právach dieťaťa.

7. Sťažovatelia poukazujú na psychické problémy maloletého sťažovateľa, ktorý trpí poruchou ADHD, má individuálnu výučbu, nesocializuje sa a jeho stav sa má zhoršovať. Poukazujú na to, že pri zásahu do práva na súkromie súdy opomenuli skúmať proporcionalitu, pretože súd sa nezaoberal šetrnejším spôsobom zásahu do ich rodinného života. Sú toho názoru, že súdy mali prihliadnuť na závislosť odsúdeného na psychotropných látkach a zohľadniť ich ako chorobu. Poukazujú tiež na medzinárodné záväzky a na judikatúru ústavného súdu, najmä poukazuje na priložený nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 2027/2017 zo 7. augusta 2017.

8. Sťažovatelia tiež žiadajú o ustanovenie advokáta v konaní pred ústavným súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podľa § 37 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

10. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľov a s tým súvisiacu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

11. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti, ústavná sťažnosť nie je oneskorená, nie je neprípustná ani zjavne neopodstatnená. Ústavný súd sa teda zaoberal týmito atribútmi ústavnej sťažnosti a zistil, že ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená.

12. Ústavný súd sa predovšetkým zaoberal tým, či sťažovateľom bol poskytnutý spravodlivý súdny proces. Predmetom posudzovania boli rozhodnutia okresného a krajského súdu o obnove konania. Po preskúmaní napadnutých rozhodnutí zistil, že aj okresný súd, aj krajský súd sa vecou dostatočne zaoberali. Krajský súd sa stotožnil s právnym posúdením okresného súdu, avšak svoje rozhodnutie odôvodnil ešte podrobnejšie. Dostatočne zrozumiteľne sa venoval aj vysvetleniu pojmov, napr. skutočnosť predtým neznáma, predtým neznámy dôkaz, nové skutočnosti a dôkazy. Opakovane uviedol, prečo došlo k uloženiu trestu v trvaní 11 rokov.

13. Ústavný súd ľudsky rozumie postaveniu sťažovateľov a ich pocitom odlúčenia od blízkeho rodinného príslušníka. Nemôže však prehliadať, že manžel sťažovateľky a otec maloletého sťažovateľa je od nich odlúčený z dôvodu, že bol odsúdený za zločin týrania blízkej a zverenej osoby. Je teda odsúdený za úmyselný trestný čin. V súvislosti s týmto jeho úmyselným konaním mu bola odňatá sloboda. Odňatie slobody je nevyhnutným dôsledkom protiprávneho a spoločensky neprípustného a nebezpečného konania. S tým je potom prirodzene spojené aj to, že odsúdený

nebude môcť viesť riadny rodinný a manželský život. Pri ukladaní trestu je súd viazaný zákonom a nemôže prihliadať na požiadavky rodinných príslušníkov odsúdeného o výške trestu. Súd v tomto prípade musel prihliadnúť aj na to, že išlo o spáchanie zločinu závažnejším spôsobom konania, a to konaním po dlhší čas a na viacerých osobách, ako aj na to, že išlo o spáchanie trestného činu v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia. Podľa § 38 ods. 5 Trestného zákona pri opätovnom spáchaní zločinu sa zvyšuje dolná hranica zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu polovicu, v tomto prípade činiacej 11 až 15 rokov, a bol mu uložený trest bezprostredne na dolnej hranici. Preto sťažovatelia musia pochopiť, že pri uložení trestu súd musí prihliadať aj na tieto skutočnosti, ktoré mu neumožňovali uložiť nižší trest.

14. Uloženie trestu vo výške 11 rokov dôkladne preskúmal a odôvodnil aj krajský súd rozhodujúci o odvolaní proti odsudzujúcemu rozsudku. Uloženie trestu vo výške 11 rokov považoval krajský súd za zodpovedajúce zásadám podľa § 34 ods. 1 a 4 Trestného zákona. Tento trest zabezpečuje tak ochranu spoločnosti pred obžalovaným ako páchatelom trestného činu (tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život), súčasne iných odradí od páchania trestných činov a zároveň vyjadrí aj morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou. Krajský súd zoberal do úvahy aj zásadu (§ 34 ods. 3 Trestného zákona), podľa ktorej trest má postihovať iba páchatel'a, tak aby bol zabezpečený čo najmenší vplyv na jeho rodinu a jemu blízke osoby. Odsúdený aj sťažovatelia si musia uvedomiť, že je to práve sám odsúdený, ktorý mohol (a v budúcnosti môže) najúčinnejšie predísť akýmkoľvek nepriaznivým účinkom uloženého trestu na jeho rodinu a jemu blízke osoby tým, že bude viesť riadny život a nepáchať trestné činy, zvlášť voči jemu blízkym a ostatným osobám tvoriacim jeho rodinu. Krajský súd tiež uviedol, že nepovažoval za preukázané žiadne okolnosti (ani prevahu poľahčujúcich okolností nad priťažujúcimi), ktoré by odôvodňovali zníženie trestu podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona.

15. Vo vzťahu k nálezu českého ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 2027/17, na ktorý sťažovatelia poukazujú, musí ústavný súd poznamenať, že skutkový stav je odlišný od skutkového stavu v prejednávanej veci. Preto nie je možné tieto rozhodnutia mechanicky porovnávať. V prípade, ktorým sa zaoberal český ústavný súd, išlo totiž o situáciu, keď otec z nedbanlivosti (teda nie úmyselne) pri jazde motorovým vozidlom usmrtil dvoch členov svojej rodiny (manželku a syna). Nehodu prežil len mladší syn. Uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody odsúdenému otcovi sa teda vyhodnocovalo v kontexte iných skutkových aj právnych okolností, ako aj v kontexte toho, že syn odsúdeného, ktorý prežil, by tak stratil kontakt aj s jediným žijúcim členom svojej primárnej rodiny.

16. Pri rozhodovaní o treste súdy prihliadajú aj na najlepší záujem dieťaťa, avšak nemožno prisvedčiť požiadavke sťažovateľov, aby najlepší záujem dieťaťa prevážil nad záujmom spoločnosti na spravodlivom potrestaní páchatel'ov trestných činov. Ústavný súd rozumie ťažkej životnej situácii sťažovateľov. Práve kvôli najlepšiemu záujmu maloletého sťažovateľa by nemali rezignovať a mali by sa usilovať o spokojný a šťastný život, dočasne aj bez osobnej prítomnosti manžela a otca.

17. Na základe uvedeného je ústavný súd toho názoru, že okresný súd aj krajský súd posúdili návrh na obnovu konania ústavne súladne a ich právne posúdenie je správne. Preto ústavný súd konštatuje, že ak by aj sťažovatelia boli právne zastúpení, ide o ústavnú sťažnosť zjavne

neopodstatnenú. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ju preto ústavný súd odmietol (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

18. Keďže ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť sťažovateľov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

19. Pretože nebol splnený jeden z troch predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2021

Peter Molnár
predseda senátu